

דבר העורך

מדוע אין תלמוד בבלי על זרעים?

סדר הש"ס: רבינו הקדוש סידר ששה סדרי משנה הכוללים את כל דיני התורה, שלא שתכח תורה מישאל. כמו כן האמוראים עסקו בכל הסדרים גם זרעים וטהרות, כמפורש בגמ' (ברכות דף כ.). בשנים של אבוי ורבא היו עוסקים בכל הש"ס והיו מפרשים משנה בעוקצין ב' 13 אופנים.

ואילו רבינא ורב אשי סידרו תלמוד בבלי רק על המסכתות שהיו נוגעים למעשה, ולכן אין תלמוד בבלי על סדר זרעים, כיון שלא היה נוגע למעשה בבבל, חוץ ממסכת ברכות שנוגע למעשה. מאידך התלמוד ירושלמי כן נכתב גם על סדר זרעים, כי בארץ ישראל היה נוגע למעשה. גם על

סדר טהרות אין מסכת בשני התלמודים כי אינו נוגע למעשה, בזמנו שכולנו בחזקת טמאי מתים שהרי אין לנו אפר פרה. חוץ ממסכת נדה שנוגע למעשה.

וכתב **רש"י** (סוכה יד. ד"ה משום), כאשר מוזכר בגמ' דרך אגב צייטוס של משיית מסדר טהרות שאין עליה גמרא, ואינה מבוטרת כשאר המשיית, הגמ' אמורת 'אופאי' ומרחיבה לבארה.

סדר קדשים: לפי זה, שואל **החפץ חיים** (תורה אור פרק ב ד"ה והנה ידעתי, ועיין עוד שם פרק ט ד"ה כתיב ליקוטי הלכות בהקדמה, אגרות ומאמרים סימן ח), מדוע סדרו תלמוד בבלי על סדר קדשים, הרי לא היה נוגע למעשה בבבל.

ומתוך החפץ חיים (שם) על פי משמעות דברי **רש"י** (בבא מציעא קיד: ד"ה בארבע וד"ה בשיתא), שהכלל 'כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת' נאמר רק בסדר קדשים ולא בשאר סדרים, ולכן סידרו גמרא על סדרי מועד נשים נזיקין משום שנוגעים למעשה, וגם על סדר קדשים סדרו גמ' על פי המבואר בגמ' (מנחות קי). כל העוסק בהלכות עבודה נחשב כאילו מקריב בבית המקדש, אבל על סדרי זרעים וטהרות שלא היה נוגע למעשה לא סדרו גמרא כי הלימוד בהם לא נחשב כקיום.

אך לפי השיטות שהובאו בגיליון הקודם (מספר 320 מדור בית הוראה), שגם בכל התורה נחשב הלימוד כאילו עשה, נשאר קשה מדוע חיובו רק על סדר קדשים, ולא על זרעים וטהרות שגם בהם יחשב כאילו קיימם. ואפשר לתרץ, על פי דברי החפץ חיים (תורה אור פרק א), שיש הבדל יסודי בין סדר קדשים, שהחיוב להקריב קריבות תמידית כסדרו ומוספים כהלכתן מוטל עלינו גם בזמן הזה, ומפני חטאינו גלינו מארצינו ואין אנחנו יכולים לקיים חובתינו. ולכן חיבור תלמוד בבלי על סדר קדשים, שיחשב כאילו קיימנו חובתינו 'ונשלמה פרים שפתינו'. אבל סדר זרעים בחול, וסדר טהרות בזמן הזה שכולנו טמאי מתים, עיקר החיוב לקיימו לא שייך בזמננו, לכן לא תקנו תלמוד בבלי על סדר זרעים, ושני התלמודים עסקו על סדר טהרות.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'תוספת שביעית בזמננו'

זמן שבייתה ממלאכה

תמצית הדינים: כתוב במשנה (שביעית פרק א משנה א, ד, פרק ב משנה א), ובתוספתא (פרק א הלכה א), ונתבאר בגמ' (בתלמוד בבלי - מועד קטן דף ג: ד. ראש השנה דף טו. ועיין זה בתלמוד ירושלמי פרק א הלכה א), ונפסק ברמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פרק ג הלכה א-ט), שיש זמנים חלוקים באיסור מלאכה בשדה בזמן של 'תוספת שביעית', שהיא בשנה השישית סמוך לשנה השביעית. ל' יום: אסור לעבוד בארץ שלשים יום לפני ראש השנה של שנת השמיטה, לרבי ישמעאל וכך נפסק הלכה ברמב"ם, דין זה הוא מהלכה למשה מסיני בזמן שביית המקדש היה קיים, כמו שהתירו לחרוש עד ראש הענה עשר נטיעות לבית סאה, מוכח שסתם שדה שאין בו עשר נטיעות לבית סאה אסור לחרוש מדין 'תוספת שביעית'. מסביר **תוס'** (מועד קטן ד. ד"ה אלא) שדייקו חכמים מכיון שגשגו ביחד ג' הלכות למשה מסיני - עשר נטיעות ערבה וניסוך חמים, כשם שערבה עשר נטיעות לבית סאה, גם 'עשר נטיעות' נאמר רק בזמן הבית. ולרבי עקיבא דין זה של תוספת נלמד מהפסוק (שמות לד כא) פְּקֹדֶשׁ וּבְקִצֵּיר תִּשְׁבֵּת.

(יש לדייק מדברי רבינו תם הובא בר"ש שביעית פרק א משנה א, ובתוס' ר"ה דף ט: ד"ה ומותר, שנקט להלכה כרבי עקיבא, ואם כן לדעת רבינו תם יהיה 'תוספת שביעית' בזמן הזה מפסח ועצרת - י.ר.).

פסח ועצרת: מדרבנן הוסיפו לאסור בזמן המקדש; בשדה אילן - לפי בית שמאי זמן 'תוספת שביעית' שמותר לחרוש סביב האילנות רק עד סמוך לחג השבועות, שעד אז החרישה מועילה לפירות שישיית, ואסור לחרוש אח"כ כי מכין את הקרקע לגידולי שביעית והרי זה כמתקן פירות שביעית. ולפי בית הלל וכך נפסק להלכה, מותר עד שבועות. בשדה הלבן (ללא אילנות) - לתנא קמא עד שתכלה לחות הקרקע, כל זמן שעדיין זורעים במקשות.

ובמדלעות, (שיכול תלתות החרישה לתועלת יכול שישיית, אבל אחרי שכלה לחלוחית הקרקע, נראה כאילו חורש לשביעית.) ולרבי שמעון ועד לפסח להלכה, עד הפסח.

ביאור ההבדל (ר.ר.) בין שדה אילן לשדה לבן, ביארו הראשונים, שבשדה אילן מצוי פירות ואפשר תלתות שמעשה החרישה הוא לתועלת פירות שישיית, אבל בשדה לבן שאין יבול, נראה ממעשיו שחורש לשביעית. ובשיטת רש"י אפשר לבאר, כי בשדה אילן שורשי האילנות מזויזים על הקרקע, והחרישה מפסח לא תחזיק מעמד עד שביעית, אבל בשדה לבן שאין שורשי אילן, החרישה תועיל מפסח עד שביעית.

1. חשבון הסוגיא

תקנת רבן גמליאל: רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרקים הללו של פסח בשדה תבואה ועצרת בשדה האילן, ובטלום, והתירו עבודת הארץ עד ראש השנה.

לרבי יצחק, הלכה למשה מסיני שלושים יום לפני ראש השנה, ומדרבנן אסרו מפסח ועצרת, ורבן גמליאל ביטל את התקנה דרבנן, ונשאר איסור שלושים יום קודם ראש השנה. ויכול לבטל תקנה הראשונה, כי התנו מתחילה שכל הרוצה לבטל יבוא ויבטל.

לרב אשי, רבן גמליאל ובית דינו סברו רבי ישמעאל שהלכה למשה מסיני נאמרה רק בזמן שביית המקדש קיים דומיא דניסוך המים, וכיון שבזמן רבן גמליאל לא היה בית המקדש, 'תוספת שביעית' נהג רק מדרבנן, ולכן יכלו לבטל 'תוספת שביעית'.

וכתב **בדרך אמונה** (פרק ג אות יב, ביאור ההלכה פרק ג הלכה א ד"ה עבודת הארץ), שלפי רוב הראשונים רב אשי מודה לרבי יצחק שהלכה למשה מסיני היא רק ל' יום, ופסח ועצרת אסרו מדרבנן בזמן הבית, ורבן גמליאל קבע שהלכה כר' ישמעאל, וכשלאו בית המקדש קיים אין 'תוספת שביעית' לא מהלכה למשה מסיני ולא מדרבנן. אבל שיטת **התוס'** שרב אשי חולק על רבי יצחק, וסובר שהלכה למשה מסיני נאמרה בזמן שביית המקדש קיים מפסח ועצרת ולא רק ל' יום, ולא היה כלל תקנה דרבנן.

זמן הזה: להלכה פוסק **הרמב"ם** (שמיטה פרק ג הלכה א, ועיין חזון איש שמיטה זי-כב, כה) כרב אשי, ולכן בזמן שאין בית המקדש, מותר בעבודת הארץ עד ראש השנה כדין תורה. ואע"ג (דרך אמונה פרק ג אות יב, ציון ההלכה פרק ג אות ו) שלפי דעת **הרמב"ם** (שמיטה פרק ג הלכה ט) שביעית בזמן הזה דרבנן, כיון שאין רוב יושביה עליה, וכל שכן 'תוספת שביעית' שהיא רק דרבנן. מכל מקום אם יארע שיהיו רוב יושביה עליה יהיה שביעית מן התורה, אבל 'תוספת שביעית' לא ינהוג כיון שאין בית המקדש קיים. והוסיפו **בדרך אמונה** (פרק ג אות יא), ו**בחוט שני** (שמיטה עמוד עד), ומכל מקום צריך להוסיף משהו לפני ראש השנה כדין כל 'תוספת יום טוב'. ומציינים למה שכתבו **התוס'** (מועד קטן דף ד. ד"ה מה להלן) שלפי הא"ב, ציון משיב שבת ראשית, צריך להוסיף משהו מדין 'תוספת שביעית'.

יש לציין שלפי דעת הר"ש **סיריליאו** (שביעית פרק א הלכה א, סוף ד"ה אף ערבי שבתות), יש להוסיף 'תוספת שביעית' אף בזמן הזה, אלא שמספיקה תוספת משהו וכגון יום כ"ט באלול, אשר בו אסור לעבוד בקרקע.

2. נטיעת עצי פרי

זמן קליטה: נחלקו תנאים **במשנה** (שביעית פרק ב משנה ו), ומפורש **בגמ'** (ראש השנה דף י: וברש"י שם), כמה זמן הוא קליטת

אילן באדמה, לרבי אלעזר 30 יום, ולכן אסור לנטוע, להבריך (טומן באדמה ענף מחובר, ומצמיח שורשים וזכאשר גדל לאילן חדש חותכים אותו מחיבורו לעץ הראשון) ולהרכיב (מחברים ענף חי באילן זקן כדי לחזקו) 30 יום לפני ראש השנה. ואם נטע והבריך והרכיב יעקור לפי שקלטה בשביעית. לרבי יהודה זמן הקליטה הוא 3 ימים. לרבי יוסי ורבי שמעון וכן פוסק להלכה **ברמב"ם** (שמיטה פרק ג הלכה יא), ו**בשו"ע** (יו"ד סימן רצד סעיף ד). שזמן קליטה הוא 30 יום.

תוספת 30 יום: ומבואר בגמ' שבנוסף לשיעורים האמורים 30/14/3, יש להוסיף עוד 30 יום. ולכן לשיטה הסוברת 30 יום צריך סה"כ 60 יום, לשיטה של 14 צריך 44, לשיטה של 3 צריך 33. ונחלקו הראשונים בטעם הוספת 30 יום, לשיטת רש"י מדובר בזמן שנוהג 'תוספת שביעית' מן התורה ששיעורו 30 יום, ולכן צריך להוסיף 30 יום בנוסף לשיעורים האמורים שהם זמן קליטת הנטיעה, כדי שלא תקלט הנטיעה בזמן 'תוספת שביעית'. ואם כן בזמן הזה שאין נוהג 'תוספת שביעית' לא צריך להוסיף עוד 30.

מאיך לשיטת **רבנו תם** אין איסור קליטת נטיעה בזמן 'תוספת שביעית', כי אם בשנת השביעית עצמה, ומה שצריך להוסיף 30 יום, היינו כדי שיחשב שנה לגבי שנות ערלה. וכתב

בדרך אמונה (ביאור ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ג הלכה יא), שמא לשיטת רבנו נוהג גם בזמן הזה, ומצדד שדין זה נוהג רק בזמן שנוהג תוספת שביעית, אבל בזמן הזה אין לחוש כלל, והביא שכ"כ **החזו"א** בשיטת ר"ת שבזמננו אין לחוש כלל למה שעושה לפני שביעית.

שיטת הרמב"ם: להלכה נפסק **ברמב"ם** (פרק ג הלכה יא) שזמן קליטה הוא 14 יום, וגם בזמן הזה צריך להוסיף 30 יום, ודבר זה אסור לעולם מפני 'מראית העין' שמא יאמר הרואה בשביעית נטעו, ואם עבר ונטע יעקור. וביאר **החזו"א** (סימן כה סעיף ג) בכוננת הרמב"ם, וכן נוקטים **בחוט שני** (עמוד קעה), ו**בדרך אמונה** (פרק ג ס"ק צ), שתוספת 30 יום הוא גזירה דרבנן, מפני שישראל מונין לשביעית, כמבואר **בגמ'** (גיטין דף נג: ורש"י שם, וברמב"ן ראש השנה דף ט: ד"ה ויש לפורט), שמא יאמרו שנים בשביעית, שהרי מונין 3 שנות ערלה להתיר את יבול הנטיעה בשנה הרביעית, ואם הקדים 30 יום בשנה השישית (מלבד 14 ימי הקליטה) הרי ל' יום בשנה עולים לו שנה ויספרו מהשנה השישית, ולא יטעו לומר שנטע בשביעית. אבל לא לקלט פחות מ-30 יום לפני שביעית, השנה השישית לא תעלה לו למנין שנות ערלה וכעבור כמה שנים יטעו לומר שנטע באיסור בשביעית, ויבואו להתיר לנטוע בשביעית.

המהרי" קורקוס (שם) מפרש בכוננת הרמב"ם כטעם השני שמבואר בגמ' בגיטין שישמרו נחשדו על השביעית, דהיינו שגם אם יטע בשוגג יחשדו אותו שנטע במזיד. וביאר **הג"ר שאול רייכנברג שליט"א** (משפטי ארץ שביעית להלכה למעשה פרק א הערה 2), שיש נפק"מ בין הטעמים האם יש לאסור עצי סרק, לטעם המהרי" קורקוס יש לאסור גם באלן סרק, ואילו לטעם החזו"א הגזירה שייכת רק בעצי פרי שיש להם דין ערלה, ולא בעצי סרק. והסיק להלכה כשיטת החזו"א והחוט שני והדרך אמונה שרק באילן ששייך בו ערלה צריך להקדים, ואין חוששים לשיטת המהרי" קורקוס שגם באילן סרק צריך להמתין.

ט"ז אב: הנודע ביהודה (א"ח תניינא תשובה פד) מדייק מלשון **הרמב"ם** 'הנוטע או המבריך או המרכיב ערב שביעית קודם ראש השנה בתוך מ"ד יום יקיים', שאם נטע ביום ט"ז באב אותו יום עצמו עולה לו למנין הימים, אולם הנודע ביהודה מסיק למעשה

אבל אם הנטיעה נעשתה לפני השביעית, ולא נעשית שום מלאכת איסור בשביעית, אין איסור.

יש להחמיר: לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל (תורת הלוי פרק ג אות ה) זמן נטיעת אילנות סרק הוא עד 14 יום לפני ראש השנה, ובמקום הצורך אפשר להקל גם בפחות מ-14 יום. וכעין זה נטק **באור לציון** (שביעית פרק א אות א) שמעיקר הדין מותר לנטוע אילנות סרק גם בסמוך לרה"ה, שאין בהם דיני ערלה ולא שייך בהם חשד, אך יש לחוש לשיטות המחמירים, שלא לנטוע עצי סרק בתוך 14 יום לפני שביעית, שאם יטע לאחר מכן, נמצא שנקלט האילן בשביעית. ונטיעת חד שנתיות כמו ירקות ופרחים וכדומה, מותר לזרוע עד שלושה ימים לפני ראש השנה.

4. נטיעה חד שנתית

ירקות: כתב בחוט שני (עמוד קפה), שביירות לא צריך להקדים ימי קליטה כשיטת החזו"א שבזמן הזה אין איסור, אבל מכל מקום ירק שנקלט בשביעית נאסר באכילה כדין 'ספיחין', ולכן צריך להקפיד שהירק יתחיל לגדול בשישית. ומביא בשם החזו"א שמספיק בכך שיצא קצת מהגבעול מעל פני הקרקע, וכל ההיתר לזרוע ולנטוע עד ערב שביעית, הוא רק בעצי סרק ופרחים וכדומה, שאין בהם איסור ספיחין.

פרחים: ולגבי פרחים כתב בחוט שני (עמוד רמו), אם יש ריח טוב בפרחים שייך בהם איסור 'ספיחין', אבל אם יש להם רק קצת ריח טוב ואינו חשוב בעיני בני אדם, לא שייך בהם איסור ספיחין. וכן כתב במשפטי ארץ (פרק א סעיף יא), שתילי ירקות, פרחים שאינם שיחים העומדים לריח, צמחי תבלין ונה, מותר לשותלם רק בתנאי שיקלטו לפני ראש השנה, כדי שלא יהיה בהם איסור 'ספיחין'. ויכול לשותלם באדמה רטובה, עד כז אלול סמוך לשקיעת החמה. וכתב באור לציון (פרק ה הלכה א), שמנהג בני ספרד ירקות והתחילו לגדול בשישית ונקלטו בשביעית שאסורים משום 'ספיחין', ולכן צריך שיקלטו לפני ראש השנה. ובמקום הצורך המיקל לאכול ירקות אלו יש לו על מי לסמוך, ובתנאי שינהג בהם קדושת שביעית.

הכרת הטוב: יישר כח להג"ר ישראל רוזנרטרן שליט"א על הסיוע הרב בבירור ענין 'תוספת שביעית'.

שאותו יום עצמו אינו עולה לו, כיון שנקטה הגמ' לשון שתי שבתות הכוונה 14 יום מעת לעת. ומאיך לדעת החזו"א (סימן כו ס"ק ב) אומרים 'מקצת היום ככולו', ויום ט"ז עולה לו.

העברת שתילים: עוד מבואר בחוט שני (שמיטה עמוד קעט) יש להקפיד שלא להעביר שתילים יש עצי פרי ממקום למקום בזמן שאסור לנטוע אילנות, כי יש להחמיר למונע שנות ערלה משעה שהאילן ניטע בקרקע. אריכות מיוחדת מופיעה בספר משפטי ארץ (שביעית פרק א) בפרטים רבים בנושא נטיעת והעתקת נטיעות, מתי נחשב מחובר לקרקע גם בזמן ההעברה, ובסוגי החיבור השונים, וכן מידע מקצועי מחקלאים.

3. עצי סרק

אסור שייקלט בשביעית: כפי המבואר לעיל מדברי הפוסקים, הדין שאסור לנטוע 44 יום קודם ראש השנה נאמר רק בעצי פרי שמונים בהם שנות ערלה ולא בעצי סרק. (ורק למהר"י קורקוס אסור גם באלן סרק). ונחלקו האחרונים האם בעצי סרק נאמר הדין שצריך להקדים 14 ימי קליטה קודם ראש השנה. לשיטת המנחת חינוך (מצוה רצח), והאגלי טל (מלאכת זורע ס"ק ח אות ב), גם שאר אילנות או זרעים אסור לנטוע סמוך לשביעית, אם יקלט בשביעית, משום שבכך את 'שכית הארץ', אפילו שאינו עובר משום 'שדך' לא תזרע, כי הקרקע עושה מלאכה בשביעית שקולטת ההשרשה, וכמו שלשיטת בית שמאי יש דין שביית כלים בשבת, משום שהכיל עושה מלאכה בשבת, ולכן אסור להניח תבשיל על האש לפני שבת שתבשיל בשבת.

הגרש"ז איערבין צ"ל (מנחת שלמה חלק א סימן מה, סימן נא ס"ק ד) נוקט כשיטת המנחת חינוך, ומצדד לאסור לנטוע אילנות סרק 14 יום לפני ראש השנה, ולגבי שאר זרעים מותר לשותל עד כ"ז אלול, משום שזמן קליטת הזרעים הוא 3 ימים, ומקצת היום ככולו.

מותר שייקלט בשביעית: מאיך לדעת החזו"א (סימן יז ס"ק כה), הובא בחוט שני (שמיטה עמוד קעה), ובדרך אמונה (פרק ג ס"ק פה), וכן הורה למעשה הגר"ה צבי ובר שליט"א, מותר ליטע עצי סרק ושרץ נטיעות עד סמוך לשביעית, כי ציווי התורה של שביית הארץ, מחייב רק שחאריך תשבות מלאכות אסורות,

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **תוספת שביעית:** הלכה למשה מסיני לאסור בזמן הבית מלאכת הקרקע שלושים יום קודם שביעית, מדרבנן הוסיפו לאסור בזמן הבית בשדה האילן מעצרת ובשדה הלבן מפסת. ויש אומרים שהלכה למשה מסיני לאסור בזמן הבית בשדה האילן מעצרת, ובשדה הלבן מפסת, ולא היה תקנה דרבנן. הלכה כרב אשי שרבן גמליאל קבע הלכה כרבי ישמעאל ש'תוספת שביעית' הלכה למשה מסיני, ונהג רק בזמן הבית.
- ב. **בזמן הזה:** בזמן שאין בית המקדש, מותר עבודת הארץ עד ראש השנה כדין תורה. וצריך להוסיף משהו כדין תוספת יום טוב.
- ג. **עצי פרי:** נחלקו תנאים כמה הוא זמן קליטה, 30 יום, 3 ימים, 14 יום. נחלקו הראשונים האם בזמן הזה שאין נוהג 'תוספת שביעית', צריך להוסיף באילנות פרי עוד 30 יום. וקיי"ל להלכה נפסק שזמן קליטה 14 יום, וצריך להוסיף באילנות פרי עוד 30 יום מפני החשד, ובסה"כ 44 יום. הנוטע ביום ט"ז באב נחלקו הפוסקים האם אותו היום עצמו עולה לו למנין הימים של 44 יום.
- ד. **שתילים:** יש לזוהר בתוך 44 יום קודם ראש השנה, לא להעביר שתילי אילנות פרי ממקום למקום, באופן שנפסק 'ניקת הקרקע, כפי ההוראות שמובאות בהרחבה בספר משפטי ארץ (שביעית פרק א).
- ה. **עץ סרק:** תוספת 14 יום מפני 'מונין', שייך רק באילנות פרי שמונים בהם שנות ערלה. ונחלקו הראשונים האם גם בעצי סרק צריך להרחיק 44 יום מדין חשד. וקיי"ל להלכה שאין לחוש בעצי סרק. עוד נחלקו הפוסקים האם בעץ סרק נאסר לזרוע ב-14 ימי קליטה, למנחת חינוך צריך להקדים 14 ימי קליטה, כי אסור שהאדמה תעשה מלאכה ותקלוט עץ בשביעית. לחזו"א לא צריך להקדים 14 ימי קליטה ומותר לזרוע עד השביעית, מכיון שהוא לא עושה מלאכה באדמה. לשיטת האור לציון מעיקר הדין מותר ויש לחוש לשיטת המחמירים.
- ו. **נטיעות:** נטיעת חד שנתית לא צריכה להוסיף 30 יום כי לא שייך חשד, ולא צריך 14 ימי קליטה, ונחלקו האם צריך להרחיק 3 ימי קליטה, ויכול לזרוע סמוך לשקיעת החמה של יום כ"ז אלול, כי יום הראשון בכלל, מדין מקצת היום ככולו, או שיכול לזרוע עד רה"ה.
- ז. **ספיחין:** בירקות ובפרחים עומדים לריח, צריך שיתחיל לצמוח מעט מהגבעול מעל פני הקרקע לפני ראש השנה משום איסור ספיחין, ובצמחים שיש בהם ריח אך אינם עומדים לריח, נקטו הפוסקים שאין בהם איסור ספיחין.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: כיצד יש להכין את הגינות לקראת שנת השמיטה?

מבואר בגמ' (עבודה זרה דף נז.) הכלל בשביעית 'אוקומי אילנא שרי, אברויי אילנא אסור'. והשאלה האם צריך להקדים בערב שביעית את המלאכות 'לאוקומי' שמוותר לעשות בשביעית, ומה הדין במלאכות שהותרו למניעת הפסד?

האם מותר להניח דישון שמתפרק מעצמו בשמיטה, ולכין ממטרות שישקו את השדה באופן אוטומטי?

מסובות: חזו"א (סימן כא ס"ק יז דה' לכן); **משפטי ארץ** (מהדורת תשסז פרק ה); **ישא יוסף** (שביעית סימן ג-ד); **חוט שני** (עמוד עד); **דיני שביעית** (פרק ב הלכה ד).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות וישלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא לחשוב את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 2-שלוחה 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול השלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 320 בסך 100 שקל במזומן הבה"ח ברוך הרטמן הי"ד שיבת ויז'ניץ בני ברק

מדור זה הוקדש לע"נ האשה הצדקנית מרת רבקה בת הר"ר יהודה אריה ע"ה נלב"ע יד אלו תשע"ג תנצב"ה

בית הוראה הילכתא

עקירת נטיעת גוי

מעשה שהיה: מעשה שאירע לפני מספר ימים, גוי נטע עץ פרי בחצר של ישראל בתוך מ"ד יום לפני שנת השביעית תשפ"ב, והשאלה למעשה האם החיוב לעקור נאמר רק בנטיעת ישראל, או גם בנטיעת גוי בקרקע של ישראל?

הוראה: השאלה הובאה לפני הג"ר **צבי ובר שליט"א** והורה שצריך לעקרו, שהרי טעם האיסור הוא משום 'מראית העין' שישאל מונין לשנות ערלה, וכעבור מספר שנים יטעו לחשוב שנטע בשביעית, וגם בנטיעת גוי שייך החשש שיחדשו והישראל בעל השדה נטע אילנו בשביעית.

וכמבואר **בשבט הלוי** (חלק ב סימן רא) שגם נטיעת גוי צריך לעקור, והוכיח כן מהדין שאם נטע ומת, היורש חייב לעקור, ואילו הטיבה ומת בנו זורעה, והטעם הוא שעקירת הנטוע הוא משום 'מראית העין', למרות שהיורש לא עבר, והוא הדין בנטיעת גוי. וכן הורה הג"ר **שאלו רייכנברג שליט"א** שגם בנטע גוי צריך לעקור, והוסיף כי הגר"ש **אלישיב זצ"ל** הורה למעשה, שאם יצאו הענפים מעצמם מן הקרקע לא צריך לעקור.

מאיךד מפורש **בדר עמונה** (שמיטה פרק ג ס"ק צג, ציון ההלכה ס"ק קצד) על פי החזו"א (שביעית סימן יז ס"ק כה) שאין צריך לעקור נטיעת גוי, והוכיח כן מהרה"ב (פרק ד הלכה טו), והניח בצ"ע, **בארחות רבינו** (חלק ב ליקוטים עמוד לז) מצד שבנכרי אין חשש, והניח בספק האם יש לעקור נטיעת נכרי.

עדכוני הלכה

חיישינים למהדרין

בגיליונות 'עומק הפשט' (מספר 203, 244) הופיע ד"ר פחים טמונים בשבת' חיישיני הנפח המותקנים בפחי האשפה המאושרים, מושבתים בשבתות וחגים על ידי שעון אסטרונומי המנותק את פעילות החיישן לפני כניסת שבת וחג, ומחזירו לפעולה בצאת שבת וחג.

גורמים במשמורת השבת' מעדכנים, עם בניית אלפי יחידות דיור בשכונות החדשות בבית שמש, פורסם מכרז להתקנת מאות פחים טמונים חדשים עם 'חיישיני נפח', תנאי המכרז מאפשרים לספק, רק פחים עם חיישינים מאושרים. החברה שמתמודדת על המכרז, ביצעה התאמות כסרות להתקנת 'חיישיני נפח' המאושרים על ידי 'משמרת השבת'.

בתמונה: הג"ר אליהו בייפוס שליט"א, הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, הר"ר שלמה ברילנט הי"ו, בהצגת ההידור ההלכתי בפני מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

נושא הגיליון הבא:

'הכנת הגינה לשמיטה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לעילוי נשמת האשה הצדקנית מרת חנה רזנברגר ע"ה בת יבדלחט"א הרה"ח רבי אברהם אביש שליט"א נלב"ע בדמי ימיה כ"ז אב תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה. הונצח על ידי בני המשפחה

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל: 02-5377-085

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...